

ZA PETREM SOMMEREM

(* 30. listopadu 1949 Rakovník – † 12. srpna 2023 Praha)

Nejhůře prožíváme odchod blízkých, které známe prakticky celý život. Zvykli jsme si je mít po boku, hlavně v okamžiku odborné potřeby, ale mnohdy i ve chvílích civilních, v nichž víme, že jejich přítomnost ty chvíle naplní radostí a příjemnými pocity. U takových osobností sice člověk chápe, že (stejně jako on sám) mezi námi nemohou být věčně, ale podvědomě si tuto možnost téměř nepřipouští. O to tvrdší pak bývá náraz neúprosné reality, jako tomu bylo v letošním srpnu v případě Petra Sommera.

Tento text nechce a nemůže být komplexním hodnocením jeho osobnosti, práce a významu. Kromě osobní vzpomínky bych ve svém malém ohlédnutí jen rád upozornil na Petrovy aktivity vztahující se k pražskému prostředí a k otázkám památkové péče. Jeho zaměření na církevní problematiku a studium středověkých klášterů v Praze nalezlo své objekty především v klíčových lokalitách Ostrovského, Břevnovského a Strahovského kláštera, jejichž poznání věnoval Petr pozornost, samozřejmě vedle svého srdečního kláštera Sázavského. Praktické poznávání jejich historie bylo u Petra vždy spojeno s pregnančním vyhodnocením poznatých situací a bádáním v mnohdy ještě ne zcela běžně používaných pramenech. Logicky pak tento proces vedl k zájmu o představitele středověkých církevních elit, především našich národních světců Vojtěcha a Prokopa.

Je samozřejmé, že se Petr nepohyboval jen v uzavřeném prostředí „církevní archeologie“; jeho jméno figurovalo téměř automaticky ve složení nejrůznějších komisí na prakticky všech významných archeologických výzkumech. Přitom dokázal sledovat činnost a vyslovovat se k problematice ostatních archeologických institucí. Na tomto místě bych upozornil na jeho vystoupení a publikování hodnotícího textu u příležitosti 50. výročí existence archeologického odboru pražského památkového ústavu v roce 2015 ve *Staletě Praze*.

Velmi významnou roli hrál Petr na konci 20. století a v počátcích nového tisíciletí v otázkách nového památkového zákona. Doba změn se nevyhnula této oblasti a neodvažuji se ani spočítat množství nových návrhů celého zákona nebo dílčích novelizací toho stávajícího, na jejichž znění se Petr vůdčí rolí podílel. Jsem si jist, že míra úsilí věnovaného této problematice po dobu dvou desetiletí neodpovídá jeho výsledku. Klíčovou otázkou, jak vyplynulo i z dlouhodobého projednávání nejrůznějších návrhů, je řešení kompromisu mezi skutečně důslednou ochranou památkového dědictví včetně archeologických památek a ekonomickými aspekty podnikatelského

Petr Sommer na pražské konferenci středověké archeologie v roce 1983 (foto M. Fokt).

Generační momentka z exkurze na výzkum na Starém Mýtě u Tisové. Konference středověké archeologie v Hradci Králové v roce 1975.

V horní řadě zleva:

Petr Sommer, Tomáš Velímský, Zdeněk Dragoun, Jan Klápště a Tomáš Durdík.

Vpředu zjevně zleva:

Robert Snášil, Josef Unger, Emil Kordiovský, Jan Muk, Zdeněk Měřinský a Ladislav Hrdlička (foto M. Tryml).

charakteru. Současný stav se nehlásí k jednoznačnému příklonu ani na jednu z těchto dvou stran a nejspíš tomu tak ještě nějakou dobu bude, byť se jedna verze návrhu nového zákona o kulturním dědictví dostala až ke druhému čtení v parlamentu. Pak ale přišly nové volby a proces schválení nebyl nikdy dokončen. Jednoznačně Petrovou zásluhou je v tomto směru rozšíření kapacity archeologických institucí o pracoviště ústavů archeologické památkové péče. I když tato myšlenka směřovala ke vzniku souvislé sítě regionálních ústavů, byl už tento krok, zamýšlený jako vstupní, důležitý v procesu pokrytí většího dílu potřeb provádění záchranných archeologických výzkumů.

Výjimečné byly i Petrovy vlastnosti, neuvěřitelná vstřícnost a ochota spolupracovat nebo pomoci. Opíraly se o hluboké sociální cítění a obecně lidský přístup k jeho nejen bezprostřednímu okolí. Příkladem budiž drobná osobní připomínka kolegyně Olgy Uhlíkové, kterou připojujeme k tomuto textu.

„Pobývám teď dlouhodobě v nemocnici a Petr se byl za mnou několikrát podívat a přinesl mi vždy něco dobrého na zub a také na čtení, abych přišla na jiné myšlenky. Milý Petře, nikdy na Tebe nezapomenu.“

A závěrem tedy ta moje osobní vzpomínka. Nikdy mi nezmizí z paměti náš společný výzkum v areálu Břevnovského kláštera na začátku 90. let minulého století. Ve zcela nové situaci tady rychle probíhaly stavební úpravy před oslavami milénia zdejší lokality. Kombinace denní terénní spolupráce s respektovaným kolegou a kamarádem v inspirativním prostředí kontaktů s osobností arcipata Opaska a jeho českých i polských benediktinských bratří byla umocněna tehdy zjev-

ně idealistickým přístupem k budoucnosti, kterou jsme vnímali jako dobu, která se navrátí ke snahám orientovaným nikoliv na osobní, ale obecný prospěch a bude se opírat o nezpochybnitelný morální kredit jednotlivce i společnosti. Byla to doba intenzivního euforického prožitku, který řadím k těm nejsilnějším ve svém životě, doba, která poněkud paradoxně trvala tím déle, čím byl člověk pohříchu naivnější. Jsem vděčen osudu, že jsem ji zažil a mohl prožívat společně s Petrem. Dnes

Petr jako ochotný průvodce mladších kolegů směřujících na Ostrov u Davle. Nenápadně jim při té příležitosti přenechává kormidlo (foto F. Flek, 2012).

jsme se my pozůstalí trochu vzdálili od bezprostředního kontaktu s Petrem, útěchou nám budiž to, že on sám má nyní blíž ke kolegům a přátelům, kterých si vážil, se kterými úzce spolupracoval a kteří jej na onom příslovečném druhém břehu předešli. Jmenoval bych zde především Honzu Rulfa a Bědu Štaubera. Tím hlavním pro Petra byl ale vždy Mirek Richter a jejich pevný vzájemný vztah. Mnohé naše vzpomínky je zaznamenávají společně a jsem přesvědčen, že oba společně si zasluhují nejvyššího hodnocení svého přínosu pro nejen českou středověkou archeologii jako špičkoví odborníci, ale i jako čestní a zásadoví lidé, kteří se ani v komplikovaných dobách nezpronevěřili svému svědomí.

Zdeněk Dragoun

Redakce se připojuje se vzpomínkou na dlouholeté působení profesora Petra Sommera v redakční radě Staleté Prahy, na jeho podporu, rady, obětavost a důslednost vždy v zájmu kvality a důstojné podoby všech publikovaných textů.